

Валентина ГРЕЩУК
Ганна ШКОРУТА

СТРУКТУРНО-СЛОВОТВІРНА ХАРАКТЕРИСТИКА МІКРОТОПОНІМІВ СЕЛА ПІДПЕЧЕРИ ТИСМЕНИЦЬКОГО РАЙОНУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (45)

УДК 811.161.2'373.21'373.611 (477.86)

DOI: 10.24144/2663-6840/2021.1(45).196–201

Грещук В., Шкорута Г. Структурно-словотвірна характеристика мікротопонімів села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області; кількість бібліографічних джерел – 9; мова українська.

Анотація. У статті досліджено структурно-словотвірні особливості мікротопонімів села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області. Здійснено аналіз зібраного матеріалу мікротопонімів простої та складеної структури. Встановлено твірні основи простих та складних назв невеликих географічних об'єктів.

Для творення мікротопонімів території, що досліджувалася, характерна проста структура вираження. Із-поміж аналізованих способів творення однослівних мікротопоназв виокремлюємо: лексико-семантичний, афіксальний, морфолого-синтаксичний та основокладання.

Актуальність дослідження пов'язана з потребою розвитку регіональної мікротопонімії. Мікротопоніми не такі стійкі, як назви великих географічних об'єктів. Вони легко можуть змінюватися, оскільки перебувають під впливом особливостей середовища, в якому побутують. Власне, це й зумовлює необхідність зібрати та дослідити локальні географічні найменування кожного регіону.

Мета наукового дослідження полягає у здійсненні структурно-словотвірного аналізу мікротопонімів села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області. Досягнення визначеної мети передбачало виконання таких завдань: 1) опрацювати відповідну науково-лінгвістичну літературу; 2) зібрати мікротопоніми села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області; 3) проаналізувати просту структуру вираження мікротопонімів; 4) охарактеризувати мікротопоніми складеного типу досліджуваної території.

Під час виконання наукової роботи застосовувалися такі методи досліджень: описовий – для пояснення власних назв та їх поділ на мотивувальну основу та словотвірні афікси, для визначення мотиваційних відношень між твірними та похідними одиницями; словотвірний, частково етимологічний аналіз – для з'ясування походження твірної основи мікротопоназви; прийом кількісних підрахунків – для встановлення продуктивності різних груп мікротопоназв, що досліджувалися; загальнонауковий прийом індукції – для узагальнення та систематизації отриманих результатів. Окреслені методи та прийоми допомогли досягти поставленої мети.

Ключові слова: мікротопонім, проста структура, складена структура, структурно-словотвірна характеристика, мікротопоназви, твірна основа, село Підпечери.

Постановка проблеми. Комплексне вивчення мікротопонімії України – одне із важливих завдань ономастики. Досі немає єдиного підходу щодо того, які саме найменування кваліфікувати як мікротопоніми. Мікротопоназвами вважаємо назви малих природних (географічних) чи створених людиною об'єктів локального значення, яким притаманні лінгвальні та естралінгвальні ознаки. Перелік найменувань не може бути строго визначеним. Він залежить від особливостей рельєфу, природних умов, рівня господарського освоєння території, діяльності населення тощо.

Таким чином, власні найменування невеликих географічних об'єктів тісно пов'язані з життям людини, її духовно-практичною діяльністю. Вони несуть в собі важливу історичну, географічну, етнокультурну та мовознавчу інформацію. Окрім цього, мікротопонімія є одним із способів словесного вираження уявлень місцевого населення.

Дія мікротопонімів обмежена локально, а суспільна значущість невелика. Мікротопоніми вирізняються своєю словотвірною будовою. Деякі з них існують відносно нетривалий час, що обумовлено різними суспільно-економічними чинниками, наприклад, зміною власника певної мікротериторії.

Такі назви відомі, зазвичай, лише вузькому колу місцевих жителів.

Актуальність дослідження пов'язана з потребою розвитку ономастики, зокрема мікротопонімії. Варто наголосити, що поява мікротопонімів більшою мірою залежна від позамовних чинників (географічних особливостей досліджуваної території, ментальності населення, господарської діяльності мешканців, історико-політичних, соціально-економічних умов тощо). Найменування дрібних географічних об'єктів зазвичай не фіксують у документах, тому вважаємо, що мікротопоназви є менш стійкими, ніж назви великих об'єктів. Вони зазнають значних змін відповідно до особливостей середовища, в якому існують, а тому й виникає необхідність зібрати та дослідити локальні географічні найменування кожного регіону.

Мікротопонімія села Підпечери Тисменицького району, мабуть, вперше стає об'єктом дослідження в українському мовознавстві, що зумовлює новизну цієї ономастичної розвідки. Село належить до історико-географічної території Покуття, яке охоплює південно-східну частину сучасної Івано-Франківської області.

Аналіз досліджень. Із середини ХХ століття в українській ономастиці почала активно опрацьовуватися мікротопонімія регіонів України. Зазвичай вона вивчалася на синхронному рівні. У дослідженнях були проаналізовані значення похідних баз мікротопоназв, їх структурно-словотвірна специфіка. А ось вивчення мікротопонімікону у діахронії чи окремих часових зрізах виявилися не такими продуктивними. Це один із найменш досліджених аспектів українського ономастикону. На сучасному етапі серед онімних класів особливе наукове зацікавлення становить саме українська регіональна мікротопонімія.

Мікротопонімія України на сьогодні досліджена нерівномірно. Найбільше лінгвістичних розвідок присвячено мікротопоназвам західної частини нашої держави (укладений «Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель» Г.Л. Аркушина та серія словників М.М. Габорака, зокрема «Топонімія Покуття та деяких прилеглих територій»). Мікротопонімію Західного Поділля досліджувала Н.І. Лісняк, мікротопоназви Підгір'я – О.І. Михальчук, над мікротопонімією Південно-Західного Опілля працювала О.Б. Лужецька, а мікроойконімію Івано-Франківщини досліджила Н.В. Вебер.

Мета дослідження – здійснити структурно-словотвірний аналіз мікротопонімів села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області.

Методи та методика дослідження. Для пояснення власних назв та їх поділ на мотивувальну основу та словотвірні афікси ми використовуємо описовий метод. Словотвірним, частково етимологічним аналізом послуговуємося для з'ясування походження твірної основи мікротопоназви. Прийом кількісних підрахунків застосовуємо для встановлення продуктивності різних груп мікротопоназв, що досліджувалися. Загальнонауковий прийом індукції обираємо для узагальнення та систематизації отриманих результатів.

І. Мікротопоніми простої структури

Творення мікротопонімів відбувається внаслідок онімізації апелютивів та трансонімізації. Найчастіше для сучасного мікротопонімотворення характерною є проста структура вираження, тобто однослівна. Виокремлюємо такі способи творення мікротопонімів як лексико-семантичний, афіксальний, морфолого-синтаксичний, а також основоскладання.

Лексико-семантичний спосіб являє собою утворення нового значення без граматичних і фонетичних змін у слові. Перехід загальних назв у клас онімів без структурно-словотвірних змін найчастіше трапляється у процесі мікротопонімотворення. Поширеність таких мікротопонімів, як підкреслює Д.Г. Бучко, спричинена тим, що вони могли найкраще назвати той чи інший мікропооб'єкт або дати характеристику певній території [Бучко 1982, с. 265].

У своїх дослідженнях Д.Г. Бучко говорить про два рівні деривації назв поселень – доойконімії та ойконімії. Усі ойконіми Покуття за способом деривації вчений поділяє на два типи: назви доойко-

нічного рівня деривації, які називає первинними та назви ойконімічного рівня деривації, що є вторинними. Перші були створені в результаті ойконімізації найменувань груп людей або географічних термінів, а другі утворилися завдяки ойконімотворним формантам від найменувань людей [Бучко 2013].

Найчастіше у розряд мікротопонімів переходять назви місцевих географічних об'єктів. У таких випадках вони втрачають своє основне лексичне значення. Онімізація апелютивів відбувається як у процесі ойконімотворення, так і в процесі мікротопонімотворення.

Проаналізувавши зібраний матеріал мікротопоназв села Підпечери, виділяємо прості за структурою власні назви, які утворились від:

– назв орографічних об'єктів на позначення додатного рельєфу (*Гора* < гора, *Горб* < горб) та рівнинних територій (*Поле* < поле);

– назв гідрографічних об'єктів, мотивованих фізичними властивостями води (*Крутіж* < крутіж, *Перебій* < перебій), специфікою водойми (*Нетеча* < нетеча, *Стави* < стави);

– апелютиви, що відображають специфіку ґрунтового покриву (*Каміння* < каміння, *Кицьки* < кицьки);

– загальні назви, що відображають специфіку рослинного світу (*Корчі* < корчі, *Лози* < лози, *Сад* < сад, *Ліс* < ліс);

– назви, пов'язані з господарською і культурною діяльністю людини: землеробство (*Ангар* < ангар, *Буда* < буда, *Ваги* < ваги, *Млин* < млин, *Поле* < поле, *Тік* < тік), тваринництво (*Пасіка* < пасіка, *Ферма* < ферма), будівництво (*Будови* < будови, *Плити* < плити), вірування (*Каплиця* < каплиця, *Хрест* < хрест, *Церква* < церква, *Цвинтар* < цвинтар);

– апелютиви, що характеризують зовнішні особливості об'єкта та вказують на його фізико-географічне розташування (*Зелена* < зелена, *Інститут* < інститут, *Осередок* < осередок, *Центр* < центр, *Школа* < школа).

Процес онімізації пройшли апелютиви як у формі однини, так і у формі множини, з непохідними та похідними основами. Д.Г. Бучко вважає, що топоніми у формі множини є результатом доойконімічного рівня деривації, тобто загальна назва у граматичній формі називного відмінка множини переходить у розряд топонімів [Бучко 1982]. Категорії числа не властиве граматично-семантичне навантаження [Корепапова 1966, с. 96].

Мікротопоніми поселення мотивовані апелютивами з похідними основами, утвореними суфіксацією. Важко стверджувати, чи зберігають суфіксальні утворення ті емоційно-експресивні навантаження, що вони мали на апелютивному рівні. Серед найменувань такого типу можна виділити:

– загальні назви з демінутивними суфіксами: *-ець* (*Мокрець*, *Студенець*), *-к-* (*Капличка*, *Криничка*), *-ик-* (*Горбик*, *Домики*), *-ок-* (*Гайок*, *Місток*, *Садок*, *Ставок*);

– апелютиви з похідними основами, що містять згрубілі суфікси: *-ищ-е* (*Ринчище*) та *-ис(ь)к-о* (*Пасовисько*).

Ще одним шляхом поповнення складу мікротопоназв є перехід найменувань з одного класу онімів у інший. Цей спосіб називається трансонімізацією.

В ономастиці це явище вважають не пов'язаним із деривацією, тому розглядають його поза межами словотвору. У процесі трансонімізації зберігаються спільні ономастичні властивості пропріативу, змінюється лише власне мікросистемне ономастичне значення, а граматичні ознаки здебільшого залишаються незмінними.

Твірними базами можуть слугувати:

– імена, прізвища та прізвиська («Боб» (назва магазину) < Боб, «Таракан» (назва магазину) < Таракан, «Юлія» (назва магазину) < Юлія);

– топоніми (Голівуд < Голлівуд, Корея < Корея).

Низка мікротопонімів села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області утворена суфіксальним, префіксальним та префіксально-суфіксальним способами.

Найпродуктивнішим способом творення є суфіксація, за допомогою якої можна охарактеризувати об'єкт. Серед суфіксальних мікротопоназв виокремлюємо субстантивні (-іvk(a), -их(a)) та ад'єктивні (-ов-, -ськ-) топоформанти.

Топонімотворчий формант -іvk-a реалізується насамперед у відантропонімічних похідних, мотивувальною основою яких є прізвища чи прізвиська особи, інколи – імена. Межі таких груп не завжди чітко простежуються: Боднарівка < Боднар + -іvk(a), Дубіївка < Дубій + -іvk(a), Ковалівка < Коваль + -іvk(a), Королівка < Король + -іvk(a), Кугутівка < Кугут + -іvk(a).

На території села лише декілька мікротопонімів містять у собі афікс -их(a): Заячиха < Заяць + -их(a), Іваниха < Іван + -их(a), Медведиха < Медвідь + -их(a), Пилитиха < Пилип + -их(a), Цапиха < Цап + -их(a). В антропоніміці цей формант утворює андроніми – найменування жінки за іменем чоловіка. В мікротопоніміці схожі власні назви виражають присвійність, структурно ці оніми мотивовані антропонімом, семантично – словосполученням.

Одним із продуктивних дериватів у мікротопонімах села Підпечери є афікс -ів (-ов(a), -ов(e)), який вказує на належність певного географічного об'єкта особі чи групі осіб, наприклад, родині, що засвідчені у власній назві [Бучко 2003, с. 71]. Проаналізувавши відантропонімічні утворення, бачимо в їх основі імена, прізвища та прізвиська осіб: Бойків < Бойко + -ів, Борисове < Борис + -ов(e), Війтове < Війт + -ов(e), Герегова < Герег + -ов(a), Ковалів < Коваль + -ів, Ксьондзове < Ксьондз + -ов(e), Любчикова < Любчик + -ов(a), Мотова < Мотьо + -ов(a), Щурикова < Щурик + -ов(a).

На досліджуваній території чимало назв місць, що є похідними від топонімів інших (суміжних і віддалених) населених пунктів, або похідними від мікротопонімів села. Серед мікротопоназв Підпечер словотвірний афікс -ськ- (-цьк-) теж виявляє присвійно-відносну функцію, вказуючи на належність території чи об'єкта поселенню або власнику. Суфікс -ськ- (-цьк-) відображений у таких назвах: Галицька

< Галич + -ськ-, Гірська < Гора + -ськ-, Завільшанський < Завільша + -ськ-, Зарічанський < Заріка + -ськ-, Інститутська < Інститут + -ськ-, Карпатська < Карпати + -ськ-, Козацька < Козак + -ськ-, Підпечарівська < Підпечери (Підпечари) + -ськ-, Тисменицька < Тисмениця + -ськ-.

Префіксальний спосіб творення дещо обмежений дериваційними можливостями. Такі афікси мають зазвичай одну і ту ж функцію. Вони вказують на розташування мікротопоб'єкта. Твірною базою таких власних назв є інші пропріативи.

Префікси, як відомо, є менш продуктивні порівняно із суфіксами. Для аналізованого поселення властивий формант за-, що вказує на розташування мікротопоніма. У селі Підпечери цей афікс реалізується у назві такого об'єкта: Задуброва < за- + дуброва.

Декілька мікротопонімів села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області утворилися внаслідок префіксально-суфіксального способу деривації: Закалацівка < за- + калацати (діал.) + -іvk-a; Зарудка < за- + руда + -к-a.

Заслужують на увагу субстантивовані мікротопоназви, що утворилися за допомогою морфолого-синтаксичного способу. Ці мікротопоніми виникли внаслідок процесу розвитку складених найменувань (упущення головного компонента і субстантивації атрибутивного). Такі назви є прикладами явища економії мовних ресурсів. Одним із наслідків цього способу мікротопотворення є зміна частиномовної належності і, відповідно, синтаксичної ролі слова.

Субстантивовані оніми характеризують в першу чергу зовнішні особливості об'єкта і описують місцевість, її фізико-географічні умови. Серед найменувань такого типу можна виділити: вулиця Весняна, дорога Галицька, вулиця Гірська, вулиця Інститутська, вулиця Карпатська, частина села Калинова, вулиця Липова, вулиця Молодіжна, дорога Підлузька, вулиця Підпечарівська, магазин Промисловий, вулиця Садова, провулок Світлий, будинок Сонячний, вулиця Тисменицька, вулиця Шкільна.

Незначну частину в мікротопонімії села Підпечер становлять найменування, утворені за допомогою основоскладання. Такі назви складаються із прикметникової та іменникової основ: Новобудови < новий + будова, Світлолоза < світлий + лоза тощо.

II. Мікротопоніми складеної структури

Складені (багатослівні) найменування трапляються у багатьох розрядах онімів, зокрема і серед мікротопоназв. Мікротопоніми відрізняються від інших категорій найменувань географічних об'єктів саме двослівними (і більше) утвореннями. Це уподібнює їх із загальними назвами.

Усі мікротопоніми складеного типу, які були досліджені у селі Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області, можна поділити на: 1) двослівні структури; 2) прийменникові конструкції; 3) описові назви.

Серед двослівних мікротопоназв виділимо атрибутивні сполуки. Вони утворюються для того,

щоб якнайкраще ідентифікувати позначуваний об'єкт. Така конструкція описує мікрореалію завдяки опорному елементу (субстантиву), що містить вказівку на особливість поданої місцевості, а також завдяки супровідному елементу (атрибуту), що вказує на характеристики реалії, чи виконує присвійно-відносну функцію.

Атрибутивні сполуки на досліджуваній території проявляються у формі ад'єктиву і субстантиву.

Супровідний елемент може бути якісним, відносним, присвійним чи присвійно-відносним.

Якісні ад'єктиви характеризують розмір чи вигляд мікрооб'єкта, час його виникнення, колір тощо: *Нова Вулиця, Нова Кладка, Нова Міра, Нова Перія, Нова Церква, Стара Вулиця, Стара Кладка, Стара Міра, Стара Церква, Стара Школа, Холодні Ноги*.

Відносний елемент втілений у таких мікротопонімах: *Вербова Поляна, Дубовий Гай, Житнє Поле, Зупинка Калинова, Коров'ячий Цвинтар*.

Присвійні ад'єктиви, найчастіше відантропонімі, утворюються за допомогою присвійно-відносних суфіксів *-ів (-ов-а, -ов-е), -ськ- (-цьк-)*. Атрибутами у цій підгрупі можуть виступати християнські чи слов'янські імена у різних формах, характеристики особи, прізвиська та прізвища: *Бобів Магазин, Борисове Поле, Герегова Долина, Мотова Гора, Попова Долина, Циганський Горб* тощо.

Окремо формуються мікротопоназви із присвійно-відносним значенням. Такий ад'єктив вказує на те, що позначуваний об'єкт знаходиться біля певного населеного пункту або належить мешканцям того поселення. Сюди можемо віднести такі мікротопоніми: *Вільшанецький Ліс, Галицька Дорога, Зарічанський Став, Підлузькі Стави, Підпечерська Печера* тощо.

Характерною ознакою мікротопонімів села Підпечери є велика кількість прийменникових конструкцій. Такі структури можна назвати орієнтирами, оскільки вони більш детально подають локацію. Д.Г. Бучко вважає, що прийменникові конструкції вказують на «безіменні» реалії [Бучко 2005, с. 20], зазвичай назви цих реалій залежать від того, де знаходиться номінатор, і чи враховується його місцезнаходження (*за, перед, під* об'єктом, якщо враховується і *на, в, між, при*, якщо не враховується).

Прийменникові сполуки є двослівними і містять у собі прийменник та іменник. Домінативним компонентом у такій конструкції виступає прийменник, оскільки виконує прострову функцію.

Мікротопотворення відбувається завдяки орієнтиру на певну реалію з використанням прийменників. Прийменник *за* вказує на те, що мікрооб'єкт розташований за іншим об'єктом і описує місцевий ландшафт чи культурно-господарські реалії: *За Березами, За Бобом, За Городами, За Зарудков, За Кладков, За Клубом, За Ксьондзом, За Магазином, За Мостом, За Печерами, За Ріков, За Тараканом, За Фермов, За Церквов, За Цвинтаром*.

Пропріативи з прийменниками *коло/біля* позначають розташування одного мікротопоніма біля іншого: *Біля Домиків, Біля Колгосту, Біля Кринички,*

Біля Свети, Коло Ангари, Коло Боба, Коло Герінгера, Коло Заячихи, Коло Івасюків, Коло Інституту, Коло Йоська, Коло Каплички, Коло Кафе, Коло Кладки, Коло Клубу, Коло Лісу, Коло Маланюка, Коло Мандарину, Коло Млина, Коло Моста, Коло Пасіки, Коло Саду, Коло Сонячного, Коло Трансформатора, Коло Хреста, Коло Цвинтара, Коло Церкви, Коло Черешні, Коло Школи, Коло Юлії.

Прийменники *на, в (у)* у власних назвах вказують на місцевість чи місце, у яких розташований об'єкт: *На Болотах, На Буді, На Вагах, На Вільшині, На Вороні, На Горбі, На Горі, На Завільшій, На Заріці, На Зарудці, На Калиновій, На Каміннях, На Клубі, На Кугутівці, На Млинівці, На Мостику, На Осередку, На Пасовиську, На Перехростку, На Плитах, На Повороті, На Полі, На Саду, На Сіножетах, На Сонячному, На Ставах, На Стадіоні, На Току, На Фермі, На Школі, В Гайку, В Жиди, В Лісі, В Саду, В Селі, В Студенці, В Центрі* тощо.

До складних мікротопонімів можна віднести і описові структури, у складі яких більше двох слів. Зазвичай такі конструкції мають два іменники та один прийменник. У складі мікротопонімів села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області таких прикладів мало, однак ті, які трапляються, можна охарактеризувати за такими формулами:

– іменник + прийменник + іменник: *Городи Під Тисменицев, Дорога До Лісу, Дорога До Млина, Дорога До Підлужжя, Дорога До Траси, Капличка Коло Цвинтара, Пасовисько На Сіножетах, Стежка До Саду;*

– іменник + прикметник + іменник: *Вулиця Січових Стрільців;*

– прийменник + прикметник + іменник: *В Гереговій Долині, Коло Зарічанського Ставу, Коло Газових Труб, Коло Підлузьких Ставів, На Завільшанських Ставах, На Поповій Долині, На Центральній Зупинці* тощо.

Висновки. Згідно зі структурно-словотвірними особливостями мікротопонімів виявлено прості та складені назви. Проста структура в мікротопонімії села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області є досить продуктивною. Назви такого типу становлять більшість лексичного фонду. Мікротопоніми простої структури лексико-семантичного способу творення є найбільш численними в мікротопоніміконі досліджуваної території. Цей спосіб характерний для найменувань малих об'єктів і репрезентований онімізацією апелятивів та трансонімізацією. Найбільше онімізації підлягали назви географічних об'єктів, апелятиви, утворені афіксальним способом, трансонімізувалися антропоніми (імена, прізвища та прізвиська) та топоніми.

Способи деривації мікротопонімів села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області є неоднорідними. Деривати-мікроойконіми в основному утворюються суфіксальним способом творення. Особливу увагу звертаємо на залежність форманта і значення, твірну базу, що відіграє важливу роль у процесі формування й функціонування

похідної. В їх основах переважають антропоніми різного типу, зрідка інші посесиви.

Продуктивним є морфолого-синтаксичний спосіб творення. Досліджуючи мікротопонімікон села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області, було виявлено декілька таких назв, які утворені субстантивацією ад'єктивів.

Назви складеної структури важливі у з'ясуванні регіонального мікротопонімікону, тому що їм притаманні цілі синтаксичні конструкції в якості номінування об'єктів. Серед складених мікротопоназв чільне місце належить прийменниковим назвам. Найбільше моделей з прийменниками *за, біля/коло, на, в (у)*. Вони найчіткіше характеризують розташування мікрооб'єкта. Складені пропріативи містять у собі два або три елементи. Продуктивні такі моделі: прикметник + іменник; прийменник + іменник; іменник + прийменник + іменник; іменник + прикметник + іменник; прийменник + прикметник + іменник.

Регіональна мікротопонімія – це цінне джерело не лише лінгвальної, але й екстралінгвальної інформації. Мікротопоназва утворилася в особливих природних, історичних і мовних умовах та вмістила в собі знання й уявлення народу про навколишній

світ, які відображають його бачення власного місця у світі. Склад мікротопонімікону є залежним від історично-політичних особливостей суспільства, природних та географічних умов досліджуваної території, суспільно-економічного устрою, менталітету народу.

Мікротопоніми, на відміну від макротопонімів, які мають зазвичай природне походження, часто створені штучно. Вони закріплюються за певними об'єктами та формуються оточенням. Цей чинник полегшує інший штучний процес – перейменування мікротопооб'єктів.

Опрацювання історичного мікротопонімікону є надзвичайно важливим, оскільки поява мікротопонімів є постійним процесом і їхнє вивчення може допомогти виявити тенденції у творенні, розвиткові та зміні назв. Такі дослідження потрібні для того, щоб виявити особливості утворення назв і розкрити тенденції формування цього класу, що є необхідним для подальшого розвитку української ономастики.

Таким чином, здійснений аналіз мікротопонімного матеріалу села Підпечери Тисменицького району Івано-Франківської області дає важливу інформацію про особливості мікротопонімії цієї території.

Література

1. Бучко Д.Г. Аноїконіми сіл давнього Любачівського повіту. *Mikrotoponimia na pograniczach językowo-kulturowych* / redakcja M. Łesiew, M. Olejnik. Lublin: Wydawnictwo uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej, 2005. S. 17–23.
2. Бучко Д.Г. Лексико-мотиваційні та структурно-словотвірні особливості мікротопонімії Перегінщини. *Історична та сучасна українська ономастика* : вибрані праці. Чернівці: Букрек, 2013. 456 с.
3. Бучко Д.Г. Продуктивність і локалізація основних словотвірних-структурних моделей в оїконімії України. *Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія : Мовознавство. Тернопіль, 2003. Вип. I, ч. I. С. 68–73.
4. Бучко Д.Г. Отапелятивны топонимы Верхнего Поднестровья. *Proceedings of the thirteenth international congress of Onomastik sciences*. Wrocław; Warszawa; Kraków, 1982. Vol. II. S. 259–265.
5. Габорак М.М. Топонімія Покуття та деяких прилеглих територій: етимологічний словник-довідник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 932 с.
6. Грещук В. Лексико-семантична і словотвірна характеристика мікрооїконімів села Ріпне Рожнятівського району Івано-Франківської області. *Вісник Прикарпатського університету імені Василя Стефаника*. Філологія. Випуск XXIX–XXXI. Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2011. С. 157–162.
7. Корепанова А.П. Топо- і гідронімічні типи pluralia tantum басейну Десни (в межах України). *Ономастика*: республік. міжвідом. збірник. Київ: Наукова думка, 1966. С. 96–104.
8. Купчинська З.О. Назви на -ич-і та -ан-и: від етнонімів до мікротопонімів. *Студії з ономастики та етимології* / відп. ред. О.П. Карпенко, В.П. Шульгач. Київ: Київ, 2012. С. 131–140.
9. Синявський О. Норми української літературної мови. Львів: Українське видавництво, 1941. 363 с.

References

1. Buchko D.H. (2005) Anoikonimy sil davnoho Liubachivskoho povitu [Anonyms of villages of ancient Lyubachiv district]. *Mikrotoponimia na pograniczach językowo-kulturowych* / redakcja M. Łesiew, M. Olejnik. Lublin: Wydawnictwo uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej. S. 17–23 [in Ukrainian].
2. Buchko D.H. (2013) Leksyko-motyvatytsiini ta struktarno-slovotvirni osoblyvosti mikrotoponimii Perehynshchyny [Lexical-motivational and structural-word-forming features of microtoponymy of Perehynshchyna]. *Istorychna ta suchasna ukrainska onomastyka* : vybrani pratsi. Chernivtsi: Bukrek. 456 s. [in Ukrainian].
3. Buchko D. H. (2003) Produktyvni i lokalizatsiia osnovnykh slovotvirno-struktornykh modelei v oikonimii Ukrainy [Productivity and localization of basic word-forming-structural models in the oikonomy of Ukraine]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka*. Seriiia : Movoznavstvo. Ternopil. Vyp. I, ch. I. S. 68–73 [in Ukrainian].
4. Buchko D.H. (1982) Otapelativnye toponimy Verkhneho Podnestravia [Upper Dniester toponyms]. *Proceedings of the thirteenth international congress of Onomastik sciences*. Wrocław; Warszawa; Kraków.

Vol. II. S. 259–265 [in Russian].

5. Haborak M.M. (2013) Toponimiia Pokuttia ta deiakykh prylehlykh terytorii: etymolohichniy slovnyk-dovidnyk [Toponymy of Pokuttya and some adjacent territories: etymological dictionary-reference book]. Ivano-Frankivsk: Misto NV. 932 s. [in Ukrainian].

6. Greshchuk V. (2011) Leksyko-semantychna i slovotvirna kharakterystyka mikrooikonimiv sela Ripne Rozhniativskoho raionu Ivano-Frankivskoi oblasti [Lexical-semantic and word-forming characteristics of microoikonyms of Ripne village, Rozhnyativ district, Ivano-Frankivsk region]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu imeni Vasylia Stefanyka*. Filolohiia. Vypusk XXIX–XXXI. Ivano-Frankivsk: Vydavnytstvo Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stefanyka. S. 157–162 [in Ukrainian].

7. Korepanova A. P. (1966) Topo- i hidronimichni typy pluralia tantum baseinu Desny (v mezhakh Ukrainy) [Topo- and hydronymic types of pluralia tantum of the Desna basin (within Ukraine)]. *Onomastyka* : respUBLIC. mizhvidom. zbirnyk. Kyiv: Naykova dumka. S. 96–104 [in Ukrainian].

8. Kupchynska Z.O. (2012) Nazvy na -ych-i ta -an-y: vid etnonimiv do mikrotoponimiv [Names in -ych-i and -an-y: from ethnonyms to microtoponyms]. *Studii z onomastyky ta etymolohii* / vidp. red. O.P. Karpenko, V.P. Shulhach. Kyiv: Kyi. S. 131–140 [in Ukrainian].

9. Syniavskiy O. (1941) Normy ukrainskoi literaturnoi movy [Norms of the Ukrainian literary language]. Lviv: Ukrainske vydavnytstvo. 363 s. [in Ukrainian].

STRUCTURAL AND WORD-FORMING CHARACTERISTICS OF MICROTOPONyms OF PIDPECHERY VILLAGE, TYSMENYTSIA DISTRICT, IVANO-FRANKIVSK REGION

Abstract. The article investigates the structural and word-forming features of microtoponyms of the village of Pidpechery, Tysmenytsia district, Ivano-Frankivsk region. The analysis of the collected material of microtoponyms of simple and compound structure is carried out. The creative bases of simple and complex names of small geographical objects are established.

For the creation of microtoponyms of the investigated territory the simple structure of an expression is characteristic. Among the analyzed methods of creating one-word microtoponyms we distinguish: lexical-semantic, affixal, morphological-syntactic, and basic composition. Microtoponyms are not as stable as the names of large geographic features. They can easily change because they are influenced by the characteristics of the environment in which they live. This necessitates the need to collect and investigate the local geographical names of each region. Achieving this goal involved the following tasks: 1) to study the relevant scientific and linguistic literature; 2) to collect microtoponyms of the village of Pidpechery, Tysmenytsia district, Ivano-Frankivsk region; 3) analyze the simple structure of expression of microtoponyms; 4) to characterize microtoponyms of the made type of the investigated territory.

During the scientific work, research methods were used: descriptive – to explain their names and their division into motivational basis and word-forming affixes; word-forming, partly etymological analysis – to find out the origin of the creative basis of the microtoponym; reception of quantitative calculations – to establish the performance of different groups of microtoponyms under study; general scientific method of induction – to generalize and systematize the results. The outlined methods and techniques helped to achieve the set goal.

Keywords: microtoponym, simple structure, composite structure, structural-word-forming characteristic, microtoponyms, creative basis, Pidpechery village.

© Грещук В., Шкорута Г., 2021 р.

Валентина Грещук – кандидат філологічних наук, доцент кафедри загального та германського мовознавства, директор Навчально-наукового Інституту українознавства при Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, Україна; ukrinst.pu.if@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-5702-6824>

Valentyna Greshchuk – Candidate of Philology, Associate Professor of the Department of General and German Linguistics, Director of the Educational and Scientific Institute of Ukrainian Studies at the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine; ukrinst.pu.if@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-5702-6824>

Ганна Шкорута – магістрантка, провідний фахівець Навчально-наукового Інституту українознавства при Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, Україна; ukrinst.pu.if@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-6436-6015>

Hanna Shkoruta – Master's student, Leading Specialist of the Educational and Scientific Institute of Ukrainian Studies at the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine; ukrinst.pu.if@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0002-6436-6015>